

Взаємодія ОМС та ГО: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Мацокін Андрій,
експерт проєкту DECIDE

Нормативне забезпечення

Питання створення, діяльності і завдань ІГС врегульовано широким переліком нормативно-правових актів:

Закони України:

- ["Про асоціації органів місцевого самоврядування"](#)
- ["Про громадські об'єднання"](#)
- ["Про основні засади молодіжної політики"](#)
- ["Про благодійну діяльність та благодійні організації"](#)
- ["Про професійних творчих працівників та творчі спілки"](#)
- ["Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності"](#)
- ["Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності"](#)

Станом на 1 січня 2023 року за даними Держстату зареєстровано 1 464 953 юридичних осіб із них 160 200 ІГС.

Назва організаційно-правової форми господарювання згідно з КОПФГ	Загальна кількість юридичних осіб, одиниць
Асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання	8
Громадська організація	99556
Громадська спілка	2212
Профспілка	28757
Об'єднання профспілок	181
Творча спілка (інша професійна організація)	318
Благодійна організація	26846
Організація роботодавців	560
Орган самоорганізації населення	1762

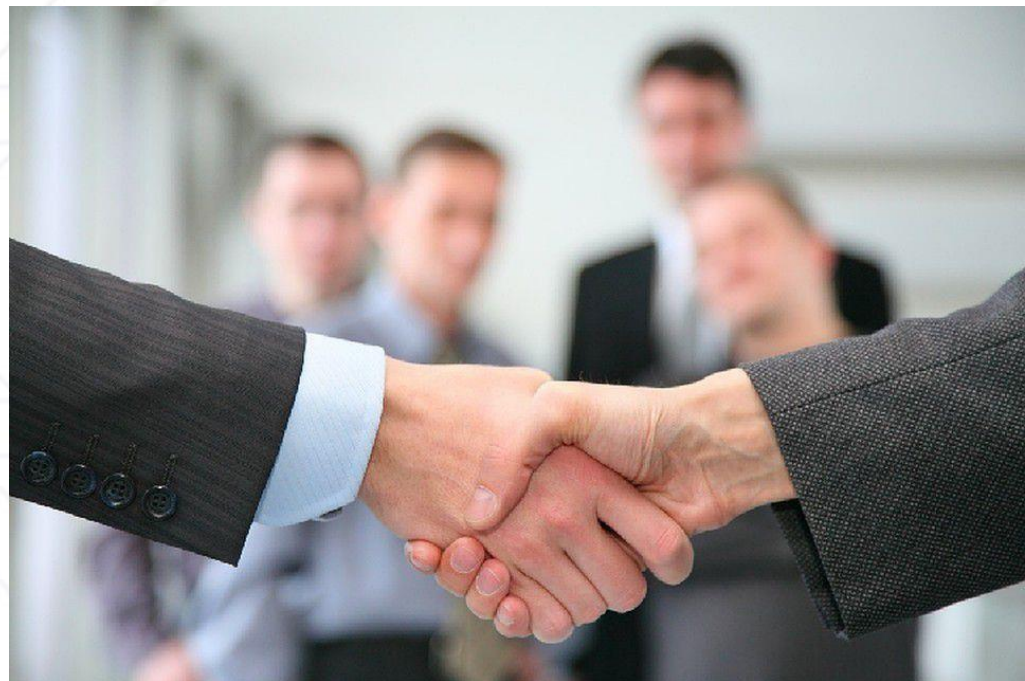
Динаміка довіри до ОМС та ІГС

	Липень–серпень 2021р.				Липень 2023р.				Вересень 2023р.			
	не довіряють	довіряють	важко відповісти	баланс довіри-недовіри	не довіряють	довіряють	важко відповісти	баланс довіри-недовіри	не довіряють	довіряють	важко відповісти	баланс довіри-недовіри
Волонтерські організації	25,1	63,6	11,3	38,5	11,2	82,9	5,9	71,7	11,1	84,3	4,5	73,2
Громадські організації	37,4	47	15,5	9,6	25,8	60,4	13,8	34,6	27,2	60,5	12,3	33,3
Голова вашого міста / селища / села	33,6	57,1	9,3	23,5	31,8	60,5	7,7	28,7	38,9	53,7	7,5	14,8
Місцева рада вашого міста/ селища/ села	37,8	51,4	10,7	13,6	33,8	55,1	11,1	21,3	41,3	48,6	10,2	7,3

ОМС, ІГС(ОГС), жителі громади

Довіра — (соціологічна та психологічна категорія_ впевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, з котрою довіряючий знаходиться в тих чи інших відносинах, що базується на його досвіді.

В загальному випадку довіра важлива як соціальний інститут (урядові організації тощо), і тому спільноти потребують перманентної присутності довіри в суспільстві.

ОМС, ІГС(ОГС), жителі громади

Режим воєнного стану:

- не скасовує обов'язкову органів місцевого самоврядування оприлюднювати інформацію, яка є в їх розпорядженні
- у громадян **є право** на відвідування засідань колегіальних органів
- продовжує працювати механізм інформаційних запитів та звернень громадян

Основними підставами для обмеження доступу до публічної інформації є «захист інтересів національної безпеки та територіальної цілісності».

ОМС, ІГС(ОГС), жителі громади

- Куди витрачає кошти влада? Які пріоритети бюджетних витрат?
- Що робить влада для захисту жителів в умовах воєнного стану ?
- Як і де ВПО можуть знайти підтримку в громаді
- Коли буде відремонтована їхня вулиця/будинок/дитячий садок/школа?
- Які послуги і де надають, і що від цього жителям?
- Оперативне інформування про надзвичайні ситуації та що влада робить для їх вирішення
-

В умовах повномасштабної війни рівень взаємодії між ОМС та різними групами інтересів значно зріс. Громади зіткнулися з новими для себе викликами. Щоб протидіяти їм, вони як зверталися по допомогу, так і надавали її всім, хто цього потребував. На рівні громад ми виокремили такі **ключові групи інтересів**:

- міжнародні й українські благодійні фонди (БФ) та громадські організації (ГО);
- іноземні муніципалітети;
- бізнес;
- Сили оборони;
- інші громади України.

ГРОМАДИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Витривалі та спроможні

Від кого залучали й кому надавали допомогу ОМС: за типом допомоги та групами інтересів (частки, %)

Міжнародні БФ та ГО

Порівняно з усіма групами інтересів, від міжнародних ГО та БФ було залучено найбільше допомоги. Міжнародні партнери допомагали громадам гуманітарною допомогою, будівельними матеріалами, ліками, медичним обладнанням, комп'ютерною та комунальною технікою (сміттєвозами, шкільними автобусами).

Від різних благодійних організацій органи місцевого самоврядування отримували генератори, сонячні панелі та електростанції, обігрівачі, модульні котельні, ЕКО-установки та насоси. Міжнародні ГО та БФ активно долучилися до облаштування укриттів та бомбосховищ у навчальних закладах, будівництва

прихистків і реконструкції житла для ВПО. В межах відновлення міжнародні партнери допомагають із будівництвом і ремонтом житла, відновленням навчальних та закладів охорони здоров'я, ЦНАП та іншої комунальної власності.

Для розвитку співпраці ОМС створюють відділи міжнародної співпраці та шукають спеціалістів зі знанням іноземних мов і досвідом проєктної роботи. Зі свого боку міжнародні ГО та БФ грантами допомагають ОМС із втіленням проєктів розвитку інфраструктури, ЦНАП, закладів культури, реконструкції закладів охорони здоров'я, проведенням тренінгів та навчань для працівників ОМС.

Українські громадські організації та благодійні фонди

Аналіз відповідей респондентів показує, що з початком повномасштабної війни співпраця між місцевим самоврядуванням та українськими ГО та БФ вийшла на новий рівень. Допомогу громадам надавали як великі українські фонди, так і невеликі місцеві організації.

Найбільша допомога, яку залучали громади від українських громадських та благодійних організацій, була гуманітарною. У співпраці з профільними організаціями громади отримували медикаменти та технічні засоби реабілітації (милиці, крісла колісні, багатофункціональні ліжка).

Значною була підтримка й за напрямом облаштування укриттів та прихистків для ВПО. У межах допомоги громади отримували будівельні матеріали, меблі та устаткування, через волонтерів допомагали з проведенням ремонтних робіт.

У напрямі освіти громади тісно співпрацювали з ГО та БФ над облаштуванням укриттів та оновленням матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів. Українські організації допомагали зі створенням меморіалів, обладнанням для ЦНАП, створенням освітніх та громадських центрів.

ОМС і ГО: нормативне забезпечення

Локальні акти

Інструменти взаємодії ОМС та ІГС (ОГС) - це механізми, які дозволяють органам місцевого самоврядування та громадським організаціям співпрацювати, взаємодіяти, залучати зацікавлені сторони для вирішення спільних проблем і питань місцевого значення

Важливо, щоб кожен такий інструмент був чітко прописаний у локальних актах і кожен учасник чітко розумів свою роль, завдання, повноваження тощо.

ОМС і ГО: нормативне забезпечення

Законодавство

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає лише декілька інструментів (громадські слухання, органи самоорганізації населення, місцеві ініціативи) і надає право самим ОМС створювати асоціації з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад

Верховною Радою України 20 червня 2024 р. в цілому Закон України «Про публічні консультації» (законопроект реєстр. № 4254), який був підготовлений Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування до розгляду парламентом у другому читанні

ОМС і ГО: нормативне забезпечення

Законодавство

Постанова № 1159 “Порядок розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них” передбачає:

- подання пропозицій громадськості до проекту програми
- розгляд та узгодження пропозицій громадськості на засіданні відповідної робочої групи місцевої ради
- результати кожної громадської пропозиції підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті
- виконавчий орган готує звіт за результатами розгляду пропозицій громадськості

Водночас ніщо не стоїть на перешкоді органам місцевого самоврядування залучити інші інструменти для проведення обговорення.

ОМС і ГО: нормативне забезпечення

Локальні акти

На місцевому рівні всі визначені законодавством інструменти участі потребують врегулювання через Статут територіальної громади та окремі положення (порядки)

До мінімального набору правових механізмів участі можна віднести:

- 1. Статут територіальної громади.
- 2. Положення «Про місцеву ініціативу».
- 3. Положення «Про громадські слухання»
- Положення «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання» .
- Порядок консультацій із громадськістю.
- Положення про електронні петиції
- інші

В умовах воєнного стану інструменти участі застосовуються:

- якщо дозволяє безпекова ситуація
- попередивши військову адміністрацію
- або використовувати онлайн засоби (закріпити цю можливість в Статуті громади

Цільові програми

ГО (ІГС) передають до місцевої ради інформацію про потреби цільових груп. На основі цієї інформації рада в подальшому запроваджує цільові програми..

- отримання зворотного зв'язку від жителів та вивчення потреб та проблем в громаді
- сприяння організації використання інструментів участі у вирішенні питань місцевого значення

Бюджети участі

- Дуже активно використовується такий інструмент як громадські/партисипативні бюджети або бюджети участі. Це механізм, який дозволяє жителям та ІГС самим подавати проекти, адвокувати їх та брати участь у голосуванні.
- Цей дієвий механізм сприяє участі жителів у прийнятті рішень. Кожен ОМС може прийняти відповідне рішення про його впровадження. Головне питання – виділення коштів з місцевого бюджету в умовах воєнного стану

Грантові проєкти

- Дуже активно ОМС та ІГС співпрацюють в реалізації спільних проєктів, в тому числі грантових. Цей тип співпраці може бути ефективним способом вирішення конкретних проблем. Варто відмітити, що багато грантових можливостей доступно саме для колаборації ОМС та ІГС.
- Спільне проведення заходів. ОМС та ІГС можуть проводити спільні зустрічі, форуми, конференції, а також організовувати громадські обговорення, опитування та інші публічні заходи, де важливо залучати представників ОМС та ІГС. Заходи сприяють обміну інформацією та ідеями між цими двома групами.

Координаційні ради

- Частина 6 ст. 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» містить норми про консультативно-дорадчі органи, які можуть створювати для реалізації своїх повноважень відповідні ради.
- Найбільш поширеним серед ОМС є такий приклад консультативно-дорадчого органу, як громадські ради.
- У Положенні про громадську раду додатково можуть визначатися особливості організації роботи громадської ради, зокрема організаційні форми її роботи, участі членів громадської ради та залучених осіб у виконанні завдань громадської ради тощо.

Цільові програми

Формальні та неформальні інструменти отримання зворотного зв'язку:

- анкетування, опитування, локальний аналіз
- звернення громадян
- загальні збори (сходи)
- громадські слухання
- круглі столи, конференції, відкриті зустрічі, "світове кафе" та інші неочевидні формати
- електронні інструменти - електронні звернення, електронні петиції, групи в соціальних мережах, чати, боти тощо

Цільові програми

Широкий процес вивчення громадської думки щодо відновлення постраждалих об'єктів соціальної інфраструктури, планування відбудови громад за принципом «Build back better», тобто «**відбудувати краще, ніж було**»

Громадська участь – це комплекс дій і методів участі громадян у визначенні та розв'язанні їхніх проблем.

Це підхід, який дає змогу враховувати соціальні чинники у плануванні, а також зменшувати соціальні, політичні ризики у процесі ухвалення та реалізації керівних рішень.

Механізми залучення

Консультації з громадськістю - річний план консультацій

Консультативно-дорадчі органи (громадські ради)

Громадська експертиза

Органи самоорганізації населення

Бюджет участі (Громадський бюджет)

Конкурси проєктів для місцевих громадських організацій, соціальне замовлення

Різні форми опитування (електронні опитування, скриньки відгуків та пропозицій тощо)

Проведення круглих столів, конференцій, робочих груп тощо

Інші формати..

Залучення

ЧОМУ ЗАЛУЧЕННЯ ВАЖЛИВЕ?

Рішення місцевої влади стають ефективнішими

Мешканці починають більше довіряти місцевій владі

Відповідальність мешканців зростає

Зменшується рівень соціальної напруги

Залучення до вирішення питань місцевого значення

На Вашу думку, хто має визначати пріоритетні напрямки реконструкції Вашого міста/селища/громади?

(До двох відповідей)

Опитування проведене Соціологічною групою «Рейтинг» у вересні 2023 р.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про публічні консультації

Цей Закон приймається з метою упорядкування залучення заінтересованих сторін до участі у прийнятті рішень шляхом проведення публічних консультацій на всіх етапах постановки проблеми, розроблення, формування та реалізації державної політики, вирішення питань місцевого значення у відповідних сферах суспільного життя.

Розділ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) заінтересована сторона - громадяни України, громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки та їх об'єднання, благодійні і релігійні організації, асоціації органів місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, непідприємницькі товариства, суб'єкти господарювання, їх об'єднання, організації роботодавців, їх об'єднання, саморегулівні організації, на яких вплине прийняття рішення, інші особи, прав, свобод,

[Пошук](#)[Архів](#)[Оформлення](#)[Зареєстровані](#)[Надано](#)[Надано до ЗП](#)[На опрацюванні](#)[Прийнято](#)**Дати та стан проходження:****Закон підписано**

17.10.2024

Розсилання акта

17.10.2024

Повернуто з підписом від Президента України

25.06.2024

Закон направлено на підпис Президенту України

25.06.2024

Повернуто з підписом Голови Верховної Ради України

24.06.2024

Передано на підпис Голові Верховної Ради України

24.06.2024

Одержано після візування

24.06.2024

Передано для візування в головний комітет

24.06.2024

Одержано для оформлення

Публічні консультації

Публічні консультації є частиною процесу формування публічної політики: визначення проблеми – розробка політики – ухвалення політики – впровадження політики, завдяки чому стейкхолдери отримують можливість брати участь в управлінні державними справами, здійсненні місцевого самоврядування та впливати на формування цієї політики.

Як процес комунікацій публічні консультації сприяють максимальному залученню всіх зацікавлених сторін до обговорень щодо вирішення питань місцевого значення, оцінки позитивних і негативних ефектів від прийняття та впровадження відповідного акта, вивчення й врахування різних потреб та інтересів тощо.

Публічні консультації

заінтересована сторона - громадяни України, громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки та їх об'єднання, благодійні і релігійні організації, асоціації органів місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, непідприємницькі товариства, суб'єкти господарювання, їх об'єднання, організації роботодавців, їх об'єднання, саморегулятивні організації, на яких вплине прийняття рішення, інші особи, прав, свобод, інтересів чи обов'язків яких стосується рішення, а також інші особи, які виявили бажання брати участь у публічних консультаціях

Публічні консультації

заінтересована сторона - громадяни України, громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки та їх об'єднання, благодійні і релігійні організації, асоціації органів місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, непідприємницькі товариства, суб'єкти господарювання, їх об'єднання, організації роботодавців, їх об'єднання, саморегулятивні організації, на яких вплине прийняття рішення, інші особи, прав, свобод, інтересів чи обов'язків яких стосується рішення, а також інші особи, які виявили бажання брати участь у публічних консультаціях

Публічні консультації

предмет публічної консультації - питання, що виникло на етапі постановки проблеми, розроблення, формування чи реалізації державної політики у відповідній сфері, здійснення місцевого самоврядування (в тому числі на етапі обрання одного з альтернативних варіантів розв'язання проблеми, підготовки проекту акта), щодо якого суб'єкт, передбачений частиною другою статті 5 цього Закону, пропонує заінтересованим сторонам надати свої пропозиції під час публічних консультацій

Публічні консультації

публічна консультація - етап постановки проблеми, розроблення, формування чи реалізації державної політики, вирішення питання місцевого значення, у ході якого суб'єкт проведення публічної консультації збирає, опрацьовує пропозиції заінтересованих сторін щодо предмета публічної консультації та оприлюднює результати аналізу таких пропозицій

Публічні консультації

публічна консультація - етап постановки проблеми, розроблення, формування чи реалізації державної політики, вирішення питання місцевого значення, у ході якого суб'єкт проведення публічної консультації збирає, опрацьовує пропозиції заінтересованих сторін щодо предмета публічної консультації та оприлюднює результати аналізу таких пропозицій

ОМС і ГО

Стаття 2. Предмет правового регулювання

1. Цей Закон визначає правила проведення публічних консультацій суб'єктами, передбаченими частиною другою статті 5 цього Закону, з питань розроблення, формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, вирішення питань місцевого значення шляхом підготовки проектів програмних документів, нормативно-правових актів (далі - проекти актів) для узгодження публічних та приватних інтересів.

2. Положення цього Закону не поширюються на:

1) суспільні відносини, пов'язані з:

а) призначенням загальнодержавних та місцевих виборів, всеукраїнського та місцевих референдумів;

б) внесенням місцевої ініціативи, проведенням громадських слухань, загальних зборів громадян відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні";

ОМС і ГО

Стаття 3. Законодавство у сфері публічних консультацій

1. Публічні консультації проводяться відповідно до цього Закону та інших законів України, якими встановлено особливості проведення публічних консультацій окремими суб'єктами, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.
2. Публічні консультації щодо законопроектів, ініційованих народними депутатами України, проводяться у порядку, визначеному статтею 8 цього Закону.
3. Порядок організації проведення публічних консультацій органами виконавчої влади відповідно до вимог цього Закону визначається Кабінетом Міністрів України.
4. Порядок організації проведення публічних консультацій органами місцевого самоврядування відповідно до вимог цього Закону визначається відповідною місцевою радою.